UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs A Saxo Ferrato In primam Codicis Partem

Bartolus

Lugduni, 1567

Naufragiis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96119

Visual Library

1 eſt,⁊ in cenſu,quod no.† Quia in dubio preſumitur res tantũ va-
lere,quantum eſtimata eſt in eſtimo communis.Contra hoc opp,
ff.de leg.j.l.ſi fundum ſub cõditione.§.ſi libertus.⁊ l.cũ pater.§.pa
ter qui filio.ff.de leg.ij.Sol.Ibi fuit eſtimatio priuata,hic publi-
a ca,cui ſtandũ eſt in dubio,niſi probetur contrariũ.Not.[a] Secũdo
modo exponitur per gl.⁊ ideo dicatur opin.q2 opinari nos facit.
2 Communiter enĩ dicitur,opinor rem tantum valere.† Quod facit
in argu.ad q.qđ ſi teſtis dicat rem tantum valere,ſecundum ſuam
opinionem,quod probat.Quod intelligo verũ,ſi ſuam opinionez
b referat ad cõmunem eſtimationem[b],de re enĩ que non eſt expoſita
venalis,non poteſt geri eſtimatio,niſi per opinionem,que fit ſecũ-
dum communem eſtimationem aliarum rerum,que ſunt eiuſdem
fructus,⁊ in eodem loco,⁊ que eandem qualitatem habent, vt l.
pretia rerum,ff.ad leg.Fal.⁊ ibi dixi,⁊ quod not.in l.ij.§.de reſcin.
c venditio.ij.reſponſo.[c].

ADDITIONES.

a ALEX.¶ No.Adde Ang.hic vbi dixit ꝙ antiqua eſtimatio ho
die preſumitur adeſſe,⁊ ideo ſi reficitur eſtimũ nouũ debent regu-
lari ſm antiquum.⁊ Bal.in l.j.§.de ſent.que pro eo ꝙ intereſt.vbi
querit an per inſtrumenta veterum emptionum probetur preſens
rei valor,⁊ qualiter articuletur in probando rei valorẽ,vide gloſſ.
⁊ Bar.in l.mortis cauſa.§.fi.ff.de do.cau.mort.⁊ adde ꝙ res dici-
tur parui valoris reſpectu mali vicini.l.cum ſepe.§.fi.de contrah.
emp.⁊ ꝙ no.Bar.in l.ſi ita.§.mulier.ff.de fun.inſtr.⁊ ꝙ habetur.c.
conſti.de in integrum reſti.⁊ in cap.queſtiones.de rerum permut.
facit dictum Virgilij in Buccolic.Mantua ve miſere nimiũ vici-
na Cremone.⁊ apud Lucanũ.O male vicinis hic menia condita
Gallis.De valore rei in rebus mobilibus.vide Bar.⁊ que ibi di-
xi in l.ſeptẽ diebus.§.de eroga.mili.annone.⁊ de valore rei ſm quã
titatem fructuum,vide in l.⁊ quidem.de euic.⁊ de materia per gl.
⁊ docto.in c.cum cauſam.el ij.de teſtibus.⁊ in l.pretia rerum.ff.ad
l.Falc.⁊ refert Are.inſti.de act.in §.ſi quis agens.
b ¶ Eſtimationem.Sed quero nunquid eſtimatio communis per
emptionem alicuius inducatur,dic quod non,vt per do.Sozin.in
conſi.viij.inci.viſis,⁊ diligenter inſpectis.ver.⁊ ſtant iſta ſimul.
c ALEX.¶ Reſponſo.Eſtimũ† cõmune probat valorẽ rei,ſed hoc
3 videtur verum,ſi de proximo tempore fuerit factũ eſtimum, alias
ſecus,vt in ſimili in inſtrumento emptionis,dicit Bal.in l.j.de ſen.
que pro eo ꝙ inter.Et ad hoc facit ꝙ no.Bart.in l.decẽ.ff.de ver.
obli.⁊ iſtud de quo hic ponit etiam Ang.in l.pretia rerum.ad legẽ
Falci.⁊ quod no. Mod.in §.ſi quis agens.Inſtit.de act.⁊ expreſſe
Bald.in l.ij.§.de reſcin.ven.Alex. Vide Bart.in l.ij.in verb.circa
princ.gloſ.§.de reſcin.ven.vbi dicitur de teſte, ⁊c. ⁊ in tra.de teſte.
quẽ ſequitur Bald.in l.ſolã.de teſti.⁊ in l.j.§.de ſent.que pro eo qđ
intereſt.⁊ in l.ij.in repe.§.de reſcin.vend.⁊ vide gl.⁊ Bart.in l.mor-
tis cauſa.de don.cauſa mortis.Item ibi l.pretia rerũ.⁊ ibi ponitur
qualiter probetur valor rei.⁊ Bal.in d.l.iij.⁊ in l.j.§.de ſen.que pro
eo.⁊ adde quod probatur eſtimatio ſecundũ quantitatẽ reditũ,⁊
fructuum,vt l.ſi fundum per fideicõmiſſum.de leg.j.⁊ l.ſi quis.§.de
reſcin.vend.⁊ in l.qui bonis.de ceſ.bo.ff.⁊ Imo.in l.apud Julianũ.
§.heres.de leg.j.in §.arbitrorũ.in l.ſi fundũ.de rei ven.per Bald.⁊
dicit Bal.in l.j.§.ſi heres.ff.ad Treb.⁊ Bar.in l.ſi quos.prealleg.
vbi ponit an ſubhaſtatio probet valorem rei, de quo.per Bald.⁊
Ang.in l.j.§.de preſcrip.xxx.ann.⁊ Aret.in §.ſi quis agens.Inſtit.
4 de act.† Not.quod pactiones priuatorum non valent in preiudi-
cium fiſci, quin habeat regreſſũ cõtra priorẽ,ſed inter ſe bene pre-
iudicant,⁊ in preiudicium contrahentiũ,vt in gl.Hic non ſunt alia
Bart.hic cum gl.videtur notare quod quando ſcriptura eſtimi fit
de conſenſu partium probat,⁊ fidem facit cõtra ipſas partes.Fa-
cit l.rura.⁊ ibi per Bart.§.de omni agro deſerto.⁊ Bal.in ſuo con-
ſilio inci.ſciendum eſt quod quandoque aſſignatio fit in cataſtro.⁊
allegat.l.cenſualis, ⁊ l.ſi preſes.§.de dona.⁊ idẽ Bal.in l.ſi quis in
ſuo.de condi.inſti.⁊ Ang.⁊ Imo.in l.decem de verb.oblig.Bar.in
l.ſolennibus.§.de rei ven.⁊ Bar.in l.quod quiſq;.de acqui.rer.do.

De nauibus non excuſandis. Rubr. III.

LEX I.

1 MUltri. Naues,que ſub nomine, ⁊ titulo alieno ex-
cuſantur publicantur. hoc dicit. † Not.ar.
imo caſum contra Comitatenſes qui faciunt aliquem
ciuem emere pro eis,vt ſub titulo ciuium non ſubſint
oneribus impoſitis , quia tales res ſunt publicande. hec enim lex
loquitur generaliter in qualibet re, que ſubtrahitur a publica ne-
2 ceſſitate non ſpecialiter,vt in nauibus, vt in l.proxi. † Oppo.§.de
iur.fiſc.l.qui in cõtractibus.Sol. Aut contra aliquem proceditur
quia celebrauit contractum in fraudem fiſci,⁊ loquitur contrariũ.
Aut quia rem ſub titulo alieno excuſauit,⁊ loquitur hic tit.

ADDITIO.

ALEX.¶ Adde quod non ſolum punitur , vt in iſta lege, ſed
etiam feudum amittit ipſo iure,vt eſt text.⁊ ibi domi.Benedic.de
Plumbino in l.j.§.ne lice.poten.facit l.vniuerſi.§.de leg.⁊ tex.in l.j.
§.vt nemo ad ſuum patroci.⁊ in l.j.§.de conſulibus.⁊ not.Bald.in
l.ſacroſancte.§.de ſacroſanc.eccleſ.

LEX II.

1 ☞ Non dominus nauis ſi proponat excuſationem ne deferat res
ob neceſſitatem publicam,nauis non publicatur.
2 Res eccleſie quando publicentur propter delictum prelati.
3 Res immiſſe in ciuitatem ſine ſolutione pedagij,ſi ex diſpoſitione
ſtatuti cõfiſcantur,⁊ mulio portauit res meas, ⁊ pedagiũ non ſol-
uit,res non publicantur ſed mulio preſtabit quantũ res valebant.

IUbemus. Iſtam legem habemus de verbo ad
ad verbũ in l.iubemus.de ſacroſanc.
eccle.nulla nauis ob neceſſitatem publicam excuſatur ali-
quo priuilegio in corpore iuris inſerto , vel non inſerto.⁊ ſi quis
1 contrarium attentauerit,pena hic inſerta punietur.h.d.¶† Que-
rit gl.vtrum propter excuſationem alicuius qui non ſit dominus
publicetur nauis.gl.ponit opi.nec firmat.prima opin.eſt verior qđ
a non publicetur.l.cotem.§.dominus.ff.de publicanis.[a] ¶ † Que-
2 ritur quomodo propter delictum prelati res eccleſie publicentur,
cum delictum perſone non debeat in damnum eccleſie redundare.
b Dic vt not.per Cyn.⁊ Gul.⁊ alios in d.l.iubemus[b].

ADDITIONES.

a ALEX.¶ De hac q. Vide text.in l.cotem.⁊ ibi Bart.de publi.⁊
vide Bald.in l.cum proponas.de nau.feno.⁊ Imol.in l.Meuius.
§.duab.ff.de leg.ij.⁊ vide do.Alex.in l.j.vt nemo priua.tit.impo.
b ANG.¶ In glo.j.Ibi,hoc non nocet.hec vera per l.cotem.§.do-
3 minus.ff.de publi. † Et hic ſume arg.ad ſtatutum quod ſi pro re-
bus immiſſis in ciuitate non fuerit ſolutum pedagiũ,quod omnes
res debeant confiſcari modo mulio ſuper mulum ſuum res meas
portabat, fraudauit, ⁊ non ſoluit pedagium an res mee publica-
buntur? Certe non,ſed ipſe mulio preſtabit quantum res mee va-
lebant,per hanc gloſſ.
ALEX.¶ De hac q.Vide Butr.⁊ Sali.in l.j.§.ne priuatus ti.⁊
gl.ij.ibi per Bart.in l.dominus. Bal.in l.cum proponas.de nauti.
feno. Imol.in l.Meuius.§.duabus.de leg.ij.facit l.quicunque.§.
quod ſi ad predicta.§.de ſer.fugi.⁊ in l.j.§.de falſa moneta.

Ne quid oneri publico imponatur. Rubr. IIII.

LEX VNICA.

1 ☞ Onerantes equos vecturiuos, ⁊ alia animalia vltra ſolitum
tenentur.⁊ nume.2.

ONeri. Qui cogit nautam ad ſuſcipiendum ali-
quid vltra onus, tenetur ad emendatio-
nem damni quod inde ſequitur , ⁊ criminaliter puni-
tur.hoc dicit.Not.iſtam l.habere locum in duobus ca-
ſibus quando aliquis imponit ſarcinam, nec aliquid apparet de
voluntate nauicularij,vel ſi nauicularius eſt coactus, ſecus ſi ſci-
1 ret nauicularius,vt in gl. † Secundo aduerte diligenter quia di-
cit ſarcinam, ne quis imponat, ⁊ ſic ſi imponeretur aliquid quod
eſſet minus ſarcina,non incideret in hanc conſtitutionem.⁊ eſt ar,
a cõtra accipientes equos ad vecturas, ⁊ eis imponũt valiſiam vl-
2 tra modũ ſolitum.[a] ¶ † Item facit contra eos qui onerant anima-
b lia vltra debitũ.Et habetis de hoc plures caſus in ti.ad l.Aquil.[b]

ADDITIONES.

a ¶ Solitum.Ad quod vide domi.Alex.de Imol.in l.ſi vt certo.in
princ.ff.commo.⁊ Flo.in l.ſi ſeruus ſeruum.§.rupiſſe.ad l.Aquil.⁊
Bart.in conſi.incip.in Dei nomine amen.Joan.locauit.⁊ in conſi.
incip.commune Luſignani locauer.
b ALEX.¶ Adde text.in l.inſulam.§.qui nullas.ff.loc.

De naufragiis. Rubr. V.

LEX I.

2 ☞ Fugiens in territorium alienum propter timorem hoſtium nõ
tenetur ad gabellam.
3 Qui tempore eſtatis vadit in alienum territorium ad macinan-
dum,non tenetur ad gabellam.

SI quando. Quia hec lex de conſuetudine
non obſeruabatur, ideo Fede-
1 ricus facit authenticam, nauigia.§.de furtis. † Not.ex
hac lege argu.imo caſum quod ſi per tempeſtatem ma-
ris aliqua nauis venit ad portum, quod non debet ſoluere gabel-
a lam ,[a] ſeu portorium quia violenter venit , vt hic, ⁊ l.Ceſar.ff.de
2 public.⁊ l.fin.§.ſi propter neceſſitatem.ff.eod.titu. † Et idem pro-

pter incurſum vel timorem hoſtium, vel piratarum illi qui erant
in territorio vicino fugerent in territorium noſtrum, quod inde
b poſſint res ſuas extrahere, ꝛ deportare. non ſoluta gabella.[b] †Fa
3 cit etiam in argumen. quod ſi tempore eſtatis homines vicini ter
ritorij noſtri veniunt ad macinandum ad molendina, que ſunt in
territorio noſtro, quod poſſunt res reportare ſine gabella, quia
propter neceſſitatem famis venerunt, que eſt magna neceſſitas.l.j.
ſ.de pat.qui ſi.diſtra.

ADDITIONES.

a ¶Gabellam. Adde Fel.in c.querelam.de iureiurando.ante finē.
ibi, ꝛ nauis vi ventorum. ꝛ in c.ſignificauit.in ſi.de iud.
b ALEX. ¶Adde quod per iſtum text.dicit Bart.in tractatu re
preſaliarum.in ix.queſtio.vij.queſtio.principalis. Et ex iſto text.
habes vnum caſum in quo quis pro rebus, quas defert, non tene
tur ſoluere gabellas.in l.ſi publicanus.§.j.ff.de publicanis.

LEX II.

1 ☞ Inſtantia cepta in cauſa naufragij, quanto tempore duret.
Teſtes in loco incompetenti quibus caſibus examinari poſſint.

SI quis. Nauicularius, qui dicit ſe ſuſtinuiſſe
naufragiū, debet hoc per teſtes pro
a bare coram iudice illius loci;[a] ꝛ prefecto denunciare
intra annum, poſtea non auditur. hoc dicit. euentum. id
1 eſt, caſum naufragij. † Oppon. imo intra biennium, vt j.eod.l.de
ſubmerſis. Solut. Hic annus ſtatuitur parti, ibi biennium ſtatui
tur iudici. ꝛ iſta eſt vera. Pla. dicebat quod hic agebatur ciuiliter,
ibi criminaliter; Et hoc tenet Azo in ſum. huius tit. quod non eſt
b verum. non enim agebatur ciuiliter, nec criminaliter, vt j.dicam.[b]
Secundo oppo. quod nauiculario ſubueniatur perpetuo ad ſim
plum, vt l.in eum.ſ.de fur. Soluunt quidam hic ad quadruplum,
ibi ad ſimplum. Uel verius dicit gl. ibi loquitur de tempore, quod
ſtatuitur actioni, hic de tempore quod ſtatuitur inſtātie. Et ſic eſt
ſpeciale quod iſta cauſa debet finiri intra annum, licet regulariter
triennio finiatur, vt l.properandum.de iudi. Hec ſol. eſt contra tex.
qui dicit quod poſt annū non poſſit interpellare iudicem. Si enim
ſola inſtantia periret, poſſet interim iudicem interpellare ratione
rerum. Dico ergo quod hic contra neminem agebatur, ſed naui
cularius ad ſuam defenſionem volebat probare caſum naufragij.
Dicit ergo Imperator quod apud iudicem illius ciuitatis, vbi
caſus occurrit, faciat probationes per teſtes de naufragio, ꝛ illas
probationes portet ad prefectum ad quem ſpecies illas cum na
uigio exportabat, ꝛ intra annum hoc faciat, alias non poſſet alle
c gare ſe naufragium paſſum eſſe, vt hic eſt caſus in hac l.[c] †Ex qua
2 no. mirabilem practicam quod in loco vbi patitur quis aliquem
caſum, faciat examinari teſtes de caſu, ꝛ ille probationes poſtea
faciunt fidem coram iudice compe.

ADDITIONES.

a ¶Coram iudice illius loci. Adde Ant. Cor. ſing. ſuis in ver. teſtis.
incip. in loco, vbi an quis patitur aliquem caſum. vbi ampliat hoc
dictum, ſcilicet vt non requiratur partis citatio.
b ALEX. ¶Inſtantia ſuper naufragio inchoata debito tempore
durat biennio, vt l.contraria. ſed inchoari non poteſt poſt annum
ad quadruplum. Ita loquitur hic. Ang. Uide text. ꝛ Bart. in l.in
terdum. in §.ſi propter neceſſitatem.ff.de publicanis, ꝛ per Bart.
in d.queſt.ix.vij.queſt.principali in tracta.repreſaliarum.
c ALEX. ¶Uide per Barba. ꝛ doct. in §.quod diximus. in l.ij.ff.ſi
quis cau. ꝛ Bart. in l.contumacia.ff.de re iudic. ꝛ eundem ꝛ Imol.
in l.queſitum.eod.tit. Ad idem Anto.de But. ꝛ Imol. in c.quere
lam.de procur. per gloſ. in c.quiſquis.iiij.q.v. per Azo. in Summa.
ſ.de dilato. ꝛ per Bald. eod. titu.§.fin. ver. in Summa. per Archid.
ꝛ Ioan. And. in c.j.de dolo, ꝛ cont. in vj. per Ioā. And. in additio.
Spec. in tit. de appel. §.nunc breuiter. verſic. quid ergo. per Cyn. ꝛ
Bald. in l.fin. cum gloſ. in verbo, ſanctum.ſ.de fide inſtru. per But.
in c.ex ratione.de appel. per Ang. in l.fin.ff.de fer. Bart. in l.ſi quis
ex argētarijs.§.pe.de eden. ꝛ Bart. in l.qui accuſare.ſ.eod.tit. †Et
2 hoc ſemper eſt verum vbicunqꝫ neceſſitas imminet teſtes exami
nari a parte propter periculum mortis, vel abſentie in loco lon
ginquo quoniam etiam in loco incompetenti poterūt examinari,
ſecundum do.de Rot. in ſua concl. ciij. ꝛ hoc ſequitur Lud. in l.ſi
vero.§.de viro.ff.ſolu.mat. liuj. fallen. alleg. iſtum text. Et per iſtam
limita. no. in l. cum hi.§.tranſactiones.ff.de tranſa. ꝛ quod ibi ad
3 didi poſt Barto. Et † ſimiliter ſi teſtes ſunt abfuturi vel de morte
* ſuſpecti,* ꝛ ſuper articulis a iudice reprobatis vel repulſis, quia
male formati vel poſt terminum producti teſtes ſunt per iudicem
examinandi; ſecundum do.de Rot. conclu. l. vel xcij. in deci. nouis,
ꝛ per Ludo. in loco preallega. quod reputat valde notan. ꝛ dicit ſe
ita conſuluiſſe apud Uincentiam. Et ad primum dictū adde quod
voluit Bartol. in l.admonendi.ff.de iureiur. in verſicul. quid ſi di
ctum teſtis deficit ex parte examinantis. ꝛ quod ibi addidi. Alex.
4 †Et aduerte admirabile, quod in tali examinatione nō eſt neceſſe
citari partem, que forte multum eſt a longinquo. Et ſic poteſt in
telligi.ff.de excu.tut.l.ſcire oportet.§.ſufficit. vbi dicit quod ſufficit
probare caſum ex naturali iuſtitia, hoc eſt. ſecūdum ius gentium,
in quo in ore duorum, vel trium ſtat omne verbum; non attenta
ſolennitate ciuili. ꝛ vide quod ibi dixi, ꝛ quod not. per Bul. in l.ij.
§.quod dicimus.ff.ſi quis cau. Alium caſum vide vt ſcripſi in l.ait
pretor.§.ſi debitorem. in fi.ff.de his que in frau.cred. Alios caſus
vide per Ro. in litera, t. not. xlij. regulariter contra l.ſi quando.ſ.de
5 teſt. ꝛ c.in nomine Domini. eod. tit. Alex. † Secundo not. arg. mi
rabile pro his qui dant ſuam pecuniam mercatoribus ad partem
lucri ꝛ damni, quod ſi mercatores dicant ſe ſuſtinuiſſe damnū fur
ti, rapine, incendij, vel ſimilium. quod mercator debet facere fidem
intra annum, alias non auditur. Iſtud vltimum non eſt verum.
Nam ſecūdum hoc ſequeretur quod actio de naufragio eſſet per
petua, ꝛ exceptio temporalis, quod eſt falſum, ꝛ contra omnes re
gulas, quia omnes exceptiones ſunt perpetue etiā ſi actio ſit an
nalis, vt l.pure.§.fin.ff.de do.excep. Item non eſt vera lectu. Bart.
qui tenet quod hic non agebatur contra aliquem, ſed tantummo
do petebantur teſtes examinari ſuper naufragio. Nam ſi hoc tan
tum peteretur, ex hac petitione nulla poſſet fieri criminis punitio,
ꝛ tamen hec litera dicit contra ibi, competens diſpoſitio proce
dat, ꝛc. tenendo contra lect. gl. patet quod in hac l. eſt caſus, quod
licet in cauſis criminaliter vel ciuiliter non poſſit committi exami
natio, vt in authen. apud eloquentiſſimum. de fide inſtru. ꝛ in co.
6 vnde ſumi. † tamen quando agitur contra rapientem ex naufra
gio poteſt bene committi examinatio teſtium, qui probent naufra
gium. Et hoc patet ex iſta litera que dicit, quod preſes prouincie
examinauit, teſtes, ꝛ poſtea examinatos remittit ad prefectum.
7 † Ultimo no. caſum fortuitum debere per teſtes probari,* de quo
* per Cy. in l.nec creditores. de pi. act. ꝛ probatur. l.prori. ꝛ l.de ſub
8 merſis. Ang. † Cui congruit quod mercator debet reddere ratio
nem omni anno, vt ſ.de ſuſcep. ꝛ arc. l.neminem. ꝛ ibi dixi, ergo in
tra annum debet facere fidem de caſu, tamen licet hic tex. in argu
mentum faciat, hoc tamen non firmo. Nam illa allegatio caſus fit
per mercatorem ad ſuam vtilitatem ſcilicet ad ſuam defenſionem.
Nam exceptiones ſeu defenſiones ſunt perpetue regulariter, vt l.
9 pure. in fi. de exceptio. dol. ꝛ l.licet. ſupra de excep. † Et ſic poterit
probare, ꝛ fidem facere de caſu vſque ad ſententiam. Et hoc eſt
ſpeciale in fiſco, ꝛ ideo hodie ex conſuetudine in partibus iſtis in
contractu apponitur pactum quod mercator probet caſum intra
certum tempus.
* Suſpecti. ¶Adde ꝙ poſui in apoſtil. ad Lanfranc. de Orian. in
c.qm̄ cōtra.§.confeſſiones. nu.2. ver. q2 forenſis. ad fi. apoſt. de pba.
* Probari. ¶Qualiter autem probetur, vide Alex. in l.ij.§.ꝙ dixi
mus ff.ſi quis cautio. ꝛ Spe. in ti. de pign. in prin. ver. ſed qualiter.
ꝛ verſi. ſeq. ꝛ Alex. conſi. liiij. volu. ij.

LEX III.

1 ☞ Mors alicuius quādo probetur ex aſſertione cōſanguineorū.
3 Teſtium refrenatio quando fieri poſſit.
4 Iudex debet diligenter inueſtigare vt veritatem habeat.
5 Prius examinandi, ꝛ torquendi ſunt, qui veritatem melius ſciunt.
6 Rerum amiſſio probatur ex veriſimilitudine.
7 Tempus nauigationis, de quo hic hodie non ſeruatur.
8 Annus diuiditur in quatuor partes.

QUoties. Cum de naufragio queritur, exami
nandi ſunt duo vel tres teſtes de na
ui, qui melius ſcire debent veritatē, ꝛ eis deficientibus,
deuenitur ad alios. Et hec nauigatio debet fieri a Ka
lend. Aprilis vſque ad Kalend. Octobris. h.d. Iſtam legem intel
lige quādo non agebatur criminaliter nec ciuiliter cōtra aliquem,
ſed nauicularius volebat probare naufragium, ꝛ amiſſionē rerum
a ad ſui defenſionē, vt dixi ſ.l.proxima.[a] Diuide. Primo dicit quot
teſtes examinari debent ſuper naufragio. Secundo, que perſone.
Tertio. quo tempore debeat nauigari. Secunda ibi, circa magi
ſtros. Tertia ibi, ſuſceptionis. In prima parte glo. intelligit quod
2 agebatur ciuiliter, vel criminaliter, ego aliter dixi ſupra. † Not. ex
hoc principio quod in iſtis rebus que geruntur intra nauem, ſeu
intra domū admittuntur teſtes domeſtici, vt hic, ꝛ ſupra de repe. l.
conſenſu.§.ſuper plagis. ꝛ extra de teſtib. c.veniens. ꝛ c.ij. in fi. ꝛ de
3 proba. tertio loco. † Not. etiam ad id quod dicitur de teſt. l.j.§.fin.
quod refrenatur multitudo teſtium quod intellige quando ſufficit
b ſuper vno articulo reducere ad tres, vt hic manifeſte dicit text.[b]
4 Not. etiā de ſolerti † inueſtigatione iudicis poteſt enim de multis
circunſtantijs interrogare, vt ad veritatē perueniat. vt hic ibi, ſolers
queſitor, ꝛ facit ꝙ no.ſ.de teſt. l.teſtiū. illud autē quod dicit hic de
5 tormētis, intelligit hic gl. ſi vacillāt, vel ſi ſint viles pſone. ¶ † Ue
nio ad

nio ad ſecundam partem ex qua no.qđ prius debent examinari,ꝛ
torqueri,ſi expedit his.qui veritatem melius noſcūt.Ad idē facit
c l.diuus.ff.de queſtio.ᶜUenio ad ver.ſane.ꝛ opp.nā primo dicit v
niuerſos eſſe peremptos,ꝛ poſtea dicit inueſtigādū a liberis eſſe.
contra qui non erāt.nō ſunt idonei teſtes,vt l.teſtium.§.de teſta.
Huius timore dicit gl.hic loquitur de liberis.qui forte erant in
naui,ſed vt dixi ꝯtradicit tex.qui dicit vniuerſos mortuos.Dico
ego intelligi prout iacet litera.ſ.nauē ꝛ oēs eſſe perēptos.Et ideo
cū per eos qui interfuerūt,probari nō poſſit,recurrit ad coniectu
ras,ad liberos,videlicet nautarum,vt ipſi examinētur, qui veriſi
militer ſcire debēt de morte patris.Itē de perditione rerum poſ
ſunt veriſimiliter teſtificari qui viderūt res immiti in naui,ꝗ po
6 ſtea perēpta eſt.†Ex hoc habes duo notare. Primo ꝙ ſi ꝗratur
de morte alicuius,ſufficiens probatio eſt,ꝙ inter liberos,ꝛ cōiun
ctos habeatur pro mortuo. Itē ſi inter ſocios, ꝛ cōmilitones pro
mortuo habetur,vt in auth.hodie.§.de repu.dixi plene in l.ij.§.ſi
d dubitetur.ff.quemad.teſt.aper.ᵈScđo no.arg.ad probandū amiſ
ſionem rerum per veriſimilitudinem.De quo per Cy.in l.ſi credi
tor.§.de pig.act.l.ſi quis ex argentarijs.§.fi.cuʒ l.ſeq.in prin.ꝛ ibi
dixi.Itē opp.de tex.qui dicit quod nauicularius cōtendit.ꝛ tex.
§.dicit omnes peremptos.Gl.dicit ꝙ euaſit aliquis quod eſt con
tra tex.Ideo dicit quod aliquis de corpore nauiculariorū eſt iſte
qui contendit,non tamen erat de illa naui,ꝛ ideo conqueritur, qꝛ
7 ad eum ſpectat commodum,ꝛ incommoduʒ,vt ī.l.proxi.†Ultimo
no.tempus nauigandi,ſed in hoc puto ſtandum conſuetudini.Si
enim fecit quod diligens nauta feciſſet non tenetur, alias ſecus.
non enim ſeruatur iſta lex in tempore,vt liquet in iſtis ciuitatib.
8 maritimis.¶†Ultimo ex hoc colligūt quidam diſtinctiones tē
porum,ꝛ totum annum diuidunt in hyemem,ꝛ eſtatem, ſed pro
pria diuiſio eſt in quatuor partibus.vt dicit gl.

ADDITIONES.

☞Pro concordia.Aduerte quod optime probatur mors ſecun
dum Bar.in hac l.quoties.ſi inter liberos,ꝛ cōiunctos habeatur
pro mortuo.ꝛ in l.genero, in fi.in prin.ff.de his qui notan.infam.
Contra allegatur tenere in l.ij.§.ſi dubitatur.ff.quemad.teſt.ape.
Tu dic in d.§.ſi dubitatur.loquitur,quādo agitur de magno pre
iudicio puta de vita hominis,ꝛc.ſecus ſi de modico preiudicio,qꝛ
tunc vbique concor.cum prima opi.vide in trac.Bart.quomodo
probatur mors,ꝛ in trac.Bal.de teſti.Panor.in c. quoniam fre
quenter.§.porro.vt lit.non conteſt.Adde ad Bar.in l.ſi quidem.
vbi do.Alex.in apoſt.C.ſol.mat.
a ANG. ¶Iſta lex facit†optime ꝙ mors alicuiꝰ poſſit probari nō
e ſolū p teſtes *qui interfuerūt ſepulchro,prout dicit in l. ſi quidē.
§.ſol.mat.ſed per conſanguineos mortui qui dicāt.ꝛ aſſerant ꝙil
lum habent pro mortuo,per hāc literā.Et hoc veruʒ,niſi agatur
de maximo preiudicio,qꝛ accuſatur aliquis de homicidio Titij ita
quod per probationem accuſatus decapitaretur,tunc requiritur pro
batio explicata,qꝛ de maximo preiudicio agitur,vt l.ſciant.§.de
prob.Ubi ſi vero agitur de magno preiudicio,tunc probatiōes nō
requiruntur,ita dilucide,vt in auth.hodie.§.de rep.ꝛ in corpore vn̄
ſumitur.Quando vero agitur de preiudicio modico,vt qꝛ agitur
quod tabule teſtamenti aperiantur,ita ꝙ modicum preiudicium
eſt,ideo leuiſſime probationes requiruntur,qꝛ poteſt per famam
probari,vt l.ij.ff.quemad.teſt.aper.Ita diſtinxit gl.magi.in l.cuʒ
quidam.§.quod dicitur.ff.de acqui.her.* Adde,quod no.in apo
ſtil.ad iſtum in l.ſi quidem.in fi.in ver.formam.§.ſolu.matr.* Per
teſtes.Et adde quod multis alijs modis probat, de quibus per
Bald.in c.j.quo tempore mi.ꝛ per Pet.de Su.in l. proponebat.
ff.de iud.ꝛ Lanfran.in c.quoniam contra de prob.in ver.teſtes.ꝛ
per Joan.And.in addi.ad Spec.in tit.de no.cri.§.fama.ver.quē
ſi agenti.
b ALEX. ¶Qualiter ſit refrenanda productio teſtium.nā ius ca
nonis vſque ad xl.teſtes,de quo per doc.in d.§.fin.ꝛ hoc dictum
alle.Lud.in d.§.de viro.l.ſi vero.ff.ſol.mat.in xlv.fallen. ꝛ dicit ꝙ
pauci ſciunt.Sed cum reuerentia dictum eſt ſatis vulgatum.Ui
de gl.in ca.cum cauſam que inter Archiepiſcopuʒ.in ver.effrena
tam.extra de teſti.que inquit,quod hoc eſt arbitrariū.Alex. bal.
in l.ſi quando.§.vnde vi.ꝛ Alberi.in l.conſenſu.de repu.in l. fi.§.
licentia ſeruorum.§.de iure delib.ꝛ hoc eſt,quia lex eſt cōtenta ea
probatiōe ꝗ haberi poteſt,arg.l.ſi viciniis.§.de nup.ꝛ Bart.in l.ſi
quis ex argentarijs.§.pe.ff.de edendo,quod eſt optimuʒ pro limi
tatione l.etiam.de teſtibus.
c ALEX. ¶Adde l.ex libero.ff.de queſtio.ꝛ l.qui falſa. ff.de teſt.
etiā in ciuili,ſiue ſit vilis pſona ſiue nō.c.ſuper his.de penis. nec
vacillās fidē facit.l.q falſa.ff.de teſti.Sed an talis teſtis ſit redui
cēdus ad cōcordiā.Dico ꝙ ſi ſibijpſi cōtradicit,nunquā reduci
tur ad ꝯcordiā,vt penā,ꝛ periuriū euitet.Ita voluit Bar.in l.eos.
in fi.ff.de fal.aut teſtis alij teſti cōtradicit, ꝛ tunc bene reducitur
ad concordiam vt periurium euitet,non vt probet.c.cū.tu.de teſ.
no.Jo.And.in addi.Spe.in titu.de teſte.in §.nunc de interroga
torijs.in add.caute.ꝛ Fede.in conſ.clxxvij.alias cōnſ.clvij.inc.do
mine Glorioſe.ꝛ do.Ant.in d.c.cū tu.ꝛ ibi do.Abb.ꝛ quod quā
do vnus teſtis ſibijpſi contradicit non reduci poſſit ad concordiā
vt voluit gl.in c.in noſtra.de teſt.quā ibi ponderat ad hoc d. Ant.
tenet Jac.Bu.in l.optimam.de contrah.ꝛ committen.ſtip. ꝛ in l.
ſed ſi poſſeſſori.§.Itē ſi iurauero.ff.de iureiur.ꝛ in l.cum de etate
de prob.ꝛ Imo.in l.inter ſtipulantem.§.j.ff.de ver.obli.ꝛ Spe.in
ti.de notorio crimine.in §.fama.in fi.dicunt quod immo reducun
tur ad concordiam,vt periurium euitent.De quo per Imo.ꝛ do.
meum.in l.inter.ſtipulantem.§.j.de verb.oblig.
d ALEX. ¶Idē tʒ Ang.in l.de tutela.§.de in integ.reſt.mi.per il
lum tex.ꝛ bene facit in l.ſi filium.ff.de libe.cau.ſed in contrarium
eſt tex.in l.quoniaʒ ſororem.§.de iure delib.Unde hoc pendet ab
eo quo queritur an coniunctus preſumatur ſcire facta coniun
ctorum.de qua per Bar.in l.is poteſt.ff.de acqui.her.Bal.in l.de
tutela.ꝛ in l.quoniam errorem.ꝛ ibi dominus meus.

LEX IIII.

PRo his. Priuatis qui ſoluerunt collectas pu
blico officiali,qui poſtea aufugit,vel p
diderit,non imputatur.h.d.tex.hic loquitur in exactori
ribus,vel procuratoribus fiſci.Not. contra officiales,qui poſtea
aufugiunt,vt eis tantum imputetur.

LEX V.

1 ☞Examinatio in alio iudicio facta facit notorium iudici.
2 Libellus non requiritur in cauſa naufragij.
3 Libellus non requiritur qn̄ quis proponit aliquid ad ſui excuſa
tionem, vel defenſionem,nec petit aduerſarium ſibi condemnari.
4 Cauſa naufragij debet per iudicem intra biennium expediri.

DE ſubmerſis. Cum de naufragio quer
tur ſummatiʒ examinatur
ꝛ,ex eo quod in illa cognitione reperitur,poteſt per in
quiſitionem procedi,ꝛ cauſa debet intra biennium ter
minari,alias nauicularius abſoluitur,ꝛ iudex tenetur.h.d. Pri
mo ponit qualiter iſte cauſe examinentur,quia ſummatim,ꝛ leua
to velo. Secundo dat poteſtatem iudicibus procedendi contra
rapientem,ꝛ puniendi.Tertio ſtatuit terminuʒ iſti inſtantie,ꝛ iu
dici penam imponit. Scđa incipit ibi. ꝛ ſi quiſquam. Tertia ibi,
ſi vero.Circa primuʒ quero que ſint iſte cauſe.Reſp.gl.ſcilicet cri
minales.accuſabantur enim hic aliqui de eo quod dicebantur ra
puiſſe aliquid de naufragio ꝙ licet in ſe poſſit eſſe verum , tamen
non conuenit tex.noſtro in fi.vt infra dicā.ideo dic ꝙ hec erat illa
cauſa qꝛ cum res perdiderit per naufragium,nauicularius pete
bat ſe abſolui,vt dixi §.l.ij.ꝛ l.quoties.ꝛ ſic continuatur ſequēs lite
ra,qꝛ ſi in iſta cognitione iudex reperit aliquem aliquid accepiſ
ſe poterit cōtra illū procedere ad petitionē nauicularij.ꝛ puto ꝙ
1 hec ſit cauſa ſufficiens procedendi per inquiſitionē, †quia iudici
notū eſt per examinationem in alio iudicio factā, vt no.in l. athle
tas.§.calumniator.ff.de his qui nō.infa.ꝛ dixi in l.ſecūda.§.ſi pu
2 blico.ff.de adulter.¶†Uenio ad tertiā partem.not.hic ꝙ in iſta
cauſa non eſt neceſſe dare libellū,ſed ſufficit coraʒ iudice propon
cum libello in ſcriptis,vel ſine.Ad hoc opp.§.de lit. conteſt.auth.
offeratur,dicit gl.hic ſpeciale vel corrigitur hec.Certe ſi intellige
remus ꝙ cauſa erat criminalis, de neceſſitate haberemus dicere
quod hoc ſit ſpeciale,qꝛ de iure antiquo requirebatur libellꝰ,vt l.
3 libellorum.ff.de accu.¶†Sed intelligendo vt dixi.dico quod nō
eſt ſpeciale,nec corrigitur,nam quando quis proponit aliquid ad
ſui execuſationē,vel defenſioneʒ,nec petit aduerſariū ſibi condem
nari ad aliquid,nō eſt neceſſarius libelꝰ,vt l.ſcire oportet. §.epor
a tet.ff.de accu.tut.ᵃ¶†Scđo habes hic qđ hec cauſa debet expe
4 diri intra biennium.cui concordat §.vt intra cer.tempus cri.qſt.
ter.l.fi.ſi intelligas quod erat cauſa criminalis.Si vero intelligas
quod hec erat cauſa ciuilis.eſt contra l.properandum. §. de iudi.
Sed gl.dicit quod hoc eſt ſpeciale.¶Item contradicit l.ij.§. eo.
Sed dic vt ibi dixi,qꝛ ibi datur annus parti ad conquerendū,hic
bienniū iudici ad terminandū.¶Ad iſtam partem oppo.dicitur
hic,nauiculario abſoluto.contra,cum ipſe petat quomodo pōt
abſolui ab obſeruatione iudicij.Sol.Sunt in gloſſ.due expoſitio
nes.Prima ꝙ abſoluitur ipſe ab obſeruatione iudicij, ꝛ ideo dr̄
abſolui,qꝛ tenebatur,cum naufragiū ſua culpa accideret. Scđa
exponit nauiculario,id eſt ei,qui res ſurripuit de naui.Et illaʒ te
net Dy.ꝛ illā oportet nos tenere ſecundum illos, qui intelligunt
iſtam legē totam loqui de criminali cauſa.tn̄ hec expoſitio eſt mul
tum extranea,vt dicamus nauiculariū ipſum raptorem,cum per
totum iſtum ti.ꝛ in precedētibus nauicularij appellātur qui mer
ces portāt in naui,nō qui rapiūt.Et ideo tene primā expoſitionē.
quod nauicularius ad ſui defenſionem volebat probare naufra
gium,ſi iudex negligit hoc terminare intra bienniū, iudex ꝛ eius
officium tenebitur fiſco,ꝛ nauicularius eſt abſolutus a fiſco.

ADDITIO.

a ALEX. ¶Et quod hic procedatur ſine libello,intelligit gl. in
l.ij.§.dies.ff.quis ord.in bo.poſ.ſer.Bart.in l.iij.§.de pignori.⁊ p
doc.in l.iiij.§.ait pretor.de re iud.p Are.Inſti.de actio.in prin.in
ver.ex quo ſequitur ꝙ quando competit officium iudicis. Gloſſ.
vt velle ꝙ ſic,in l.j.in'j.gl.ff.de eden.Contrarium vult gl.in rubri.
de inter.actio.in l.Papinianus.de minoribus ad fi.auth. offerat
per Bar.⁊ alios,in l.j.ff.de iuriſ.om.iud.⁊ in c.fi.de offi.deleg. vi-
de Cy.in l.j.§.que ſit longa conſuetu.Jmo.in l.ſi vero.§.de viro.
ſol.ma.in prima fallentia.Et an officium iudicis ſit idem quod ex-
ceptio,tex.in l.plane ⁊ in l.fi.ff.de petitio. her.⁊ Bart. in l.j.§.⁊ in
parui.ff.quod vi aut clam.quod ſequitur Ant.de But.in c.item
cum quis.de reſti.ſpolia.⁊ Pet.de Anch.in cle.j.de ſequeſt.poſ.⁊
fructuū.⁊ in c.canonū ſtatuta.de cōſti.⁊ Bal.⁊ ang.in l.plane.⁊ l.
fi.prealleg.⁊ in l.j.de cond.indeb.⁊ in l.ſi non ſortē.eo.ti.pro quo
rum concordia vide Jmo.in l.fi.ff.a quibus app.non licet.

LEX VI.

SUper. No.caſum ſpecialem vbi onus de culpa al-
terius tenetur.Et iſtud eſt vnum munus na-
uiculariorum,pro quo res eorum ſunt obligate, vt §. de
predijs naui.per totum.¶Item hoc intelligit gl.quando ſua cul
pa naufragium contingit,que culpa colligitur ex pluribus,vt in
gl.quā no.¶Ultimo no.qualiter debes recipere rationē ab offi
ciali publico,qui aſſerit ſe aliquid perdidiſſe, nam non debet ſibi
dimitti,ſi ſui culpa accideret,alias ſecus.De modo autem probā
di hoc quod ſui culpa aciderit,dicam j.ti.ij.l. quod ad preſens, ⁊
ibi de hoc tangam.hic non ſunt alia.

De metallarijs, & metallis, & procuratoribus metallorum. Rub. VI.

LEX I.

PErpenſa. Ad euidentiam totius ti. de-
bes ſcire quod illi qui fodiunt
metalla dicuntur metallarij,⁊ quod pro primo in
troitu in illud officium debent ſoluere octo ſcru-
pulos illius metalli,ad quod fodiendum accedit
quod non ſoluit amplius quam ſemel, vt hic.⁊ de
eo quod fodit,debet dare quolibet anno vnam libram fiſco, que
ſit xiiij.vnciarum,vt j.proxi.niſi aurum fodiat , quia ſufficit tunc
ſi annuatim ſoluat ſeptem ſcrupulos,vt j.e.l.per annos.vltra hoc
de toto quod percipit facta purificatione metalli,debet fiſco da-
re ſuas decimas,hoc eſt de decem partibus duas ſi fodit in pu-
blico,ſi fodit in priuato,vnam fiſco ſoluit,reſiduum ſibi retinet.j.
eo.l.iij.¶Qui vult eſſe metallarius,tenetur ſoluere octo ſcrupu-
los,⁊ metallum qui vult vendere,debet vendere fiſco pretio com-
a petenti.h.d.[a] ¶† No.cuique licere fodere metalla ſecundum for-
1 mam huius legis ⁊ glo.opponit quod plus debeat ſoluere,vt j.l.
prox.vel minus,vt in l.per annos.Solue vt dixi in euidentialib9.
2 licet glo.variet.¶†Quero quid dicatur ſcrupulus.[b] Azo hic,vt
b refert in ſumma.hoc perquiſiuit a medicis,⁊ exponit vt in gl.ſecū
dum Azo.⁊ ſecundum eos dicitur ſcrupulus xx.pars vncie, licet
Pla.aliter intellexerit quod ſcrupulus dicatur tantū ponderis
quod octo faciant xiiij.vncias.Et ſic illa lex concordat cum iſta.
Sed Hugo dixit aliter,vt no.in l.per annos. vbi dicit qđ ſcrupu
lus eſt pondus ſex ſiliquarū,ſiliqua autem eſt quarta pars vncie
vt l.liberto.§.filiū.ff.de annu.leg.⁊ no.per gl.§.de epi.⁊ cleri.auth.
ſed hodie,⁊ ſecundum hoc ſcrupulus eſſet vna vncia cū dimidia,
quia tamen hoc dubium eſt,ſtandum eſt opi.Azo. quia ſcrupulū
ponit eſſe minoris ponderis,⁊ ſic in dubio eſt contra fiſcum , vt l.
3 non puto.ff.de iur.fiſ.† Ultimo nota ex hoc fine quod colonus dꝫ
c potius vendere domino fructus quam alij,iuſto tamen pretio.[c]

ADDITIONES.

a ALEX. ¶Adde ad iſtum tex.omnino no.per Pau.de ca.in l.di
uortio.§.ſi vir.ff.ſol.mat.in fi.
b ¶Scrupulus.Uide tu do.Bar.Cep.in l.in itinere.in fi.princ.de
ver.ſig.vbi no.habes de ſingulis generibus ponderū adde quod
no.in apoſtil.ad Jacob.Rebuf.hic nu.j.in verſ.Hugolinus.dicit
quod ſcrupulus alias etiam poteſt dici,ſcropolus, vt per Cep. in
loco.§.alleg.
c ALEX. ¶Hoc ſequitur Lud.in l.j.ff.ſol.mat.

LEX II.

1 Libra regulariter intelligitur duodecim vnciarum.

OB metallicum. Metallarius debet
annuatim pro canone
1 ſoluere vnā librā metalli xiiij.vnciarū. †Sed quero in
dubio,quot vnciarum intelligitur libra.Reſp.duode-
cim,vt l.ſeruum meū.§.fi.⁊ ibi no.ff.de he.inſti.⁊ Juſt.de heredū
qua.⁊ diffe.§.hereditas,niſi aliter conſuetudo ſe habeat,vt hic,⁊
in quibuſdam ciuitatibus in venditione quarundam rerum in-
telligitur libra xviij.vnciarum.quibus conſuetudinibus ſtandū
eſt in ipſis ponderib.⁊ menſuris,vt l.Imperatores.ff.de contra
hen.emp.⁊ vt omnis tollatur dilatatio p mēſuras,⁊ pondera pu
blica ad que recurritur,vt l.modio.§.de ſuſcep.

LEX III.

CUncti. Facilis eſt tex.Nota iſtud,qđ de lapidi-
bus qui fodiuntur in predijs priuatorū,
fiſcus debet habere decimam.

LEX IIII.

CUm procuratores. Officiales ad e-
xigendum metal
lum non debent ad aliā dignitatē aſcendere,niſi prius
illud officium perficiant.hoc dicit.

LEX V.

PEr annos. Fodientes aurum pro canone
omni anno ſeptē ſcrupulos te
1 nentur exoluere.h.d.† Not.iſtud vulgare tantum im-
portat pro homine.ac ſi diceremus pro quolibet hoīe
ſoluatur tantum,vel quilibet ſoluat tantum.

LEX VI.

QUoſdam. Non pōt quis tantum effodere qđ
ex hoc aliena edificia deſtruantur.
h.d.¶Not.gl.quod de iure licet in alieno perquirere
lapides,niſi per hoc edificia deſtruantur.

LEX VII.

MEtallarij. Adſcripti ad fodiendum metalla. ſi
aufugerint ad aliud officiū,retrahū
tur,etiam ſi familiares Principis fuerint.h.d.Ad eui-
dentiam ſcias qđ metallarij ſunt homines liberi,licet ſint adſcri-
1 pti ad illud munus.facit §.de ſer.fu.l.vlti.† Nota hic arg.ꝙ ſi ſta
tutum dicat quod comitatenſes reponantur in comitatu, qđ lo-
cum habet etiam ſi comitatenſis eſſet de prioribus.Et ſic vide il-
li,qui ſunt domeſtici Imperatoris retrahuntur ad primam con-
ditionem.Gloſſ.eſt hic,que tractat quomodo de vna conditione
quis transferaur in aliam. Dic vt in eadem,⁊ ſumitur de ſum-
ma Azo.de verbo ad verbum.

De murilegulis. Rub. VII.

¶Glo.continuat rubricam,⁊ exponit eam,ſingula verba expo-
1 nam in tex.⁊ legib.ad quas gl.remittit.†Quero vtrum iſti homi-
nes ſint liberi vel ſerui.gl.⁊ Azo in ſum.innuit quod ſint ſerui.Sꝫ
puto quod hoc non ſit neceſſe quamuis verum eſt dicere qđ ſint
liberi adſcriptitij,tamen ad iſtas conditiones,de quibus infra vi
debis quod patet,quia dabant pecuniam ad hoc,vt ad ipſas cō
ditiones aſſumerentur, quod non eſſet, ſi ſerui eſſent nullus enim
daret pecuniam vt ſeruus fieret,vt j.eo.l.j.Item quandoque libe-
rabantur dando ſubſtitutum,vt j.eo.l.ſi quis ex corpore, quod
non eſſet in vero ſeruo.Item inueniuntur quedam leges quod cō
trahebāt matrimonium,vt l.edicimus.ſj.eod.⁊ l.murileguli.ergo
ſerui non erant .§.de inceſt.nupt.l.cum ancillis.

LEX I.

MOnetarios. Adſcriptus ad cudendam mo-
netā Principis non liberatur
alicuius dignitatis priuilegio.h.d. Et hac l. apparet qui
dicantur monetarij , innuit etiam hec lex quod iſti vocentur ſer-
ui,ſed magis ſunt liberi conditionati.

LEX II.

BAphij ⁊ genetij. ¶Primo pōit ꝙ per
fictores ⁊ textores pā
norū ſubſtātia,⁊ patrimoniū Principis minuitur,qn
male faciunt.h.d.vſque ibi,⁊ ſpecies baphij,tinctoris,
commercij,⁊ textoris,vt videtur in glo.rubrice.per qđ ſubaudit
mala facientes,⁊ noſtra priuat ſubſtantia.i.patrimoniū Princi-
pis tenuatur,id eſt,minuit.Hoc autem fit duob9 mod.j.prox.de
clarat ⁊ ſpecies genetij.i.panni contexti. Ad euidentiā ſcias qđ
iſta tinctura,de qua panni domus principis tingebant,erat mul
tum cara in pretio.facit j.eo.ſi qs nauiculā.⁊ j.ti.j.l.vellera.Corrū
pebant ergo iſti vel faciendo debiles pannos, vt modicum reci-
perent